

PRO Actiunea Catolica Romana

Roma - Anul VII

Tribuna libera pentru unirea Bisericilor fundata in 1955 de
CONSTANTIN DRAGAN

Novembrie 1962 . N. 78

O conferinta a Card. Augustin Bea despre unirea crestinilor

Intr-o recenta conferinta de presa Cardinalul Agostino Bea, presedintele Secretariatului pentru unirea crestinilor, a vorbit despre pozitia in care se gaseste Conciliul fata de frajii despartiti de Biserica Romano-catolica. Desi bazata pe principiul autoritatii, ea da deplina libertate de opinie individului, chiar in materie de doctrina, asupra punctelor inca nu complet definite. Cardinalul Bea a relevat ca observatorii acatolici au ramas surprinși și impresionati «vazând cum un cardinal poate vorbi în sens contrar celor afirmate de un altul».

Fără îndoială una din roadele cele mai bune ale Conciliului Ecumenic Vatican II este faptul ca a condus, în abia paisprezece sedinte, între episcopatul catolic la un nivel de înțelegere, de fraternă cordialitate și de caritate cu mult superior aceluia înregistrat de Conciliul Vatican I.

Este bine cunoscut faptul că după acel Conciliu, chiar catolicii iluștri și de veche dată, cum s'a întâmplat cu celebrul istoric englez Lord Acton, s'au găsit în fața unor serioase îndoieli de conștiință atunci când au trebuit să accepte dogma infailibilității pontificale, după ce dogma aceasta fusese aprobată în cursul unei sedințe destul de agitate, întreruptă în mod brusc de o furtună tribilă. Conciliul Vatican I a trebuit apoi să fie întrerupt din cauza unor evenimente politice care au pus Statul Vatican în stare de război cu Statul italian, înainte de a se fi putut produce o participare fie chiar limitată a colegiului episcopal la infailibilele definiții dogmatice ale Bisericii. În actualul Conciliu, dimpotrivă, libertatea de cuvânt este totală. Astăzi, binevoitorul, cald și cordialul dialog început de Papa Ioan XXIII a împărțiat norii și desbinările care împărțeau episcopatul catolic în grupuri antagoniste în timpul și după Conciliul Vatican I. A spus Cardinalul Bea: «Libertatea în discuții i-a surprins și i-a impresionat chiar și pe acatolici. Cred că explicația acestei surprize trebuie căutată în faptul următor: cum este știut că în Biserica latină principiul autorității este subliniat atât de des și în mod atât de imperativ, lumea necatolică își inchipează că membrii acestei Biserici, chiar și episcopii, sunt aproape subjugati și împiedecați să gândească cu propriul lor creier; de multe ori este greu de înțeles cum se face că cea mai completă adeziune la autoritatea Bisericii învățătoare nu exclude câtuși de puțin libertatea de opinie în atâtea alte cazuri, când doctrina trebuie să fie definită și când se discută asupra aplicărilor practice ale acestei doctrine».

Considerente diplomatice importante, inerente înaltei sale funcțiuni, l'au împiedecat desigur pe cardinalul Bea să atingă unele teme care pasionează publicul. Așa, de pildă, mulți au întrebat «cum a reusit Vaticanul să convingă Biserica Ortodoxă rusească să trimită observatori la Conciliu?»; sau «Dece n'au intervenit și reprezentanți ai Israelului?». Aceasta se datorește desigur faptului că expoziția religioasă iudaică, răspândită pe întreg pământul, ar fi putut să nu accepte ca reprezentanți unici ai lor pe reprezentanții Statului israelian.

La asemenea întrebări Cardinalul a evitat să răspundă, deoarece misiunea sa, în acest Conciliu, este aceea de a căuta să elimine din calea Conciliului toate acele elemente care ar putea turbura atmosfera de cordialitate și de bună înțelegere stabilită tocmai din meritul său, nu numai între catolici și ne-catolici, ci chiar între creștini și ne-creștini.

Vorbind despre participarea Bisericilor acatolice la Conciliu, adică despre interesul arătat de aceste Biserici față de Conciliu, mai ales de cele care au luat naștere din Reforma,

care și-au trimis observatorii la Roma, Cardinalul Bea a spus:

«Nu mai vorbesc despre căldura cu care a fost salutată instituirea Secretariatului pentru Unirea creștinilor și de vastul interes stârnit de această inițiativă în lumea întreagă. Voi sublinia numai două fapte, care s'au produs în ultimele săptămâni. Primul este prezența a mai bine de 40 de observatori-delegați oaspeți ai Secretariatului, care reprezintă aproape toate federațiile confesiunilor creștine ne-catolice de derivatie reformistă, cum și a multor delegați ai Bisericilor orientale. E drept că bucuria noastră — spun a noastră incluzându-i și pe observatorii Confesiunilor reprezentate — a fost turburată de absența unui mare număr de Biserici ortodoxe din Răsărit. Trebuie totuși să recunoaștem că s'au făcut eforturi mari pentru a depăși piedicile existente, iar când dintr-o parte și din alta ne-am dat seama că cel puțin momentan nu puteau fi înlăturate, am făcut tot ce ne era cu putință ca să evitam ca raporturile noastre reciproce întru Christos să sufere din cauza acestui insucces temporar. Celălalt fapt de care vă vorbeam? Vă pot spune că este și mai important: foarte multe din comunitățile creștine necatolice au făcut repetate apeluri, chiar oficiale, la credincioșii lor, invitându-i să se roage pentru Conciliu».

Eu consider o adevărată minune a lui Dumnezeu mai ales această unire în rugăciune, a continuat Cardinalul. Dacă comparăm atitudinea de astăzi a multor comunități separate cu atitudinea acelorăși comunități, care au luat hotărât poziție împotriva Bisericii Catolice în vremea primului Conciliu Vatican, trebuie să recunoaștem că distanțele între catolici și necatolici s'au scurtat considerabil. Unitatea în rugăciune este ea însăși un început de unire, o bază sigură pentru speranțele noastre». Întrebat ce probabilități există ca alte Biserici ortodoxe să trimită observatori oficiali la Conciliu, Cardinalul Bea a răspuns: «E foarte greu de prevăzut. Știți desigur că s'au avut o serie de consultări, mai mult sau mai puțin extinse, făcute de aceste Biserici între ele. Dar după cât știm, până acum nu s'a ajuns la rezultate concrete. În orice caz noi trebuie să nădăjduim că, până la sfârșit ceva tot se va face, deoarece întâlnirile ace-

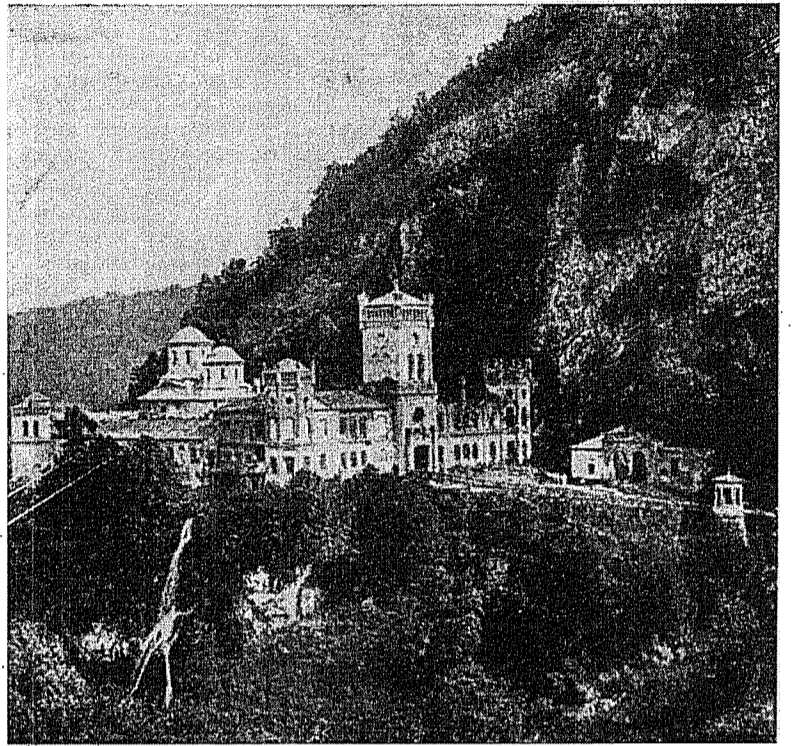
tea sunt folositoare ambelor părți și întregii cauze a unirii».

Întrebat dacă observatorii sunt mulțumiți de posibilitățile care li s'au dat pentru a interveni la Conciliu și de ceace au văzut și au auzit, Cardinalul Bea a răspuns: «Cum știți, mulți dintre ai au făcut afirmații în presă în sensul acesta, declarându-se satisfăcuți, și chiar plini de admirație, de pildă pentru organizația Conciliului, pentru amabilitatea cu care au fost primiți, pentru încrederea cu care li se pun la dispoziție documentele Conciliului. Alții, de pildă, au lăudat universalitatea Conciliului. Mulți dintre ei au rămas profund impresionati de libertatea care domnește în discuții. În orice caz pot să vă spun ca Secretariatul a făcut tot ce-i era cu putință pentru a-i ajuta să-și îplinească cât mai bine misiunea delicată care le-a fost încredințată. De altfel, cu ocazia recepției oferite în onoarea lor de Secretariatul pentru Unirea Creștinilor, au fost rugați să ne spue cu toată încrederea tot ce nu le-ar fi pe plac, să ne facă cunoscute toate criticile, să ne dea sugestii, să-și exprime dorințele. În scopul acesta Secretariatul organizează de fapt în fiecare săptămână cel puțin o întrunire a observatorilor cu diferiți membri ai Secretariatului, în care se poate vorbi și discuta în deplină libertate».

Întrebat apoi dacă Secretariatul va susține în fața Conciliului schemele pe care le-a elaborat și care au fost remise Comisiei Centrale, Cardinalul Bea a răspuns afirmativ, precizând că «Secretariatul va fi deasemenea chemat să colaboreze cu alte comisii în materiile mixte care au o legatură cu unirea creștinilor».

Terminând, Cardinalul a recomandat ziaristilor un riguros control al știrilor pe care la difuzează prin presă și al izvoarelor acestor știri, și o atitudine sever critică în fața criticii. «Vă rog deasemenea să încercați să vedeți lucrurile nu cu ochii unui naționalism meschin, ci cu spirit liber și generos, să nu încercați să înțelegeți Conciliul și acțiunea sa cu ajutorul speculației politice».

Amintiți-vă, în sfârșit, că Biserica se găsește în al douăzecelea veac al existenței sale! Să încercăm, deci, să gândim împreună cu ea în veacuri și în milenii. Valoarea și roadele Conciliului pot fi măsurate numai cu această unitate de măsură, mai mult: cu măsura eternității».

Mănăstirea Tismana

Un mesaj al P. S. S. Teofil Ionescu

In zilele inaugurării Conciliului Ecumenic Vatican II a sosit la Roma P. S. Sa Episcopul Teofil Ionescu.

In timpul scurtei sale vizite române P. S. Sa a luat contact cu P. S. Sa Mons. Vasile Cristea, episcopul român catolic de rit oriental în exil, și cu câteva personalități catolice.

Prin mijlocirea Secretariatului pentru Unirea Creștinilor episcopul ortodox român a adresat Conciliului Ecumenic un mesaj al cărui text îl reproducem în întregime.

Mons. Teofil Ionescu, episcop al Bisericilor ortodoxe române din afara hotarelor Tării (diaspora română) al cărui sediu episcopal este la Windsor (Canada) iar, pentru Europa occidentală, la Paris, confederat cu Sfântul Sinod al Bisericii ortodoxe rusești de peste hotare, presădat de Em. Sa Mitropolitul Anastase al New Yorkului, U.S.A.;

adresează Secretariatului pentru Unirea Creștinilor pe lângă Sfântul Scaun al Bisericii Romano-Catolice expresia omagiilor sale și a dragostei sale frățesti întru Isus Christos, Mântuitorul nostru;

roagă pe venerabilul președinte al Secretariatului, Em. Sa Cardinalul Bea, să se facă interpretul său pe lângă membrii Conciliului Vatican II cerându-le ca rugăciunea sfinților lor să fie asociată Bisericii Ortodoxe Române, care suferă îngenunchiată în patria-mamă, România, de către ocupația sovietică, și împreună cu ea Biserica ortodoxă în exil, împărțiată în lumea întreagă din cauza aceleias ocupații.

Ne permitem să subliniem că dacă este o Biserică de la care poporul credincioșilor «a nădăjduit totul», aceea este Biserica Română, care «a dat totul» poporului pe care l'a creștinat, l'a crescut și l'a format în iubirea învățăturilor sale. Fiindcă în adevăr Națiunea română s'a născut, a crescut a ajuns să aibă conștiința istorică și a menirii sale în mijlocul celorlalte națiuni grație Bisericii.

Trebuie de asemeni să spunem că unirea cu Roma a unei părți din Biserica Română din Transilvania, la începutul veacului XVIII, n'a stricat concepția de unitate națională a Ro-

mânilor, așa cum n'a stricat blocul vieții religioase românești.

Dacă astăzi Biserica suferă în Patria noastră, persecuțiile pe care ea le îndură nu se datoresc sentimentelor de răsunare sau de răsvărire ale poporului, așa cum nu se datoresc ideologiei anti-creștine profesate de unii fii rătași ai Bisericii; ne găsim pur și simplu în fața aplicării rigide a normelor unui sistem politic străin de sensibilitatea religioasă a românilor și care sunt impuse în mod barbar de regimul politic sovietic de la Moscova.

Dacă religia creștină este religia celor săraci, a acelor care suferă în închisori, a martirilor, trebuie să spunem că Biserica Românească s'a identificat cu sărăcia, cu suferințele și cu dreptele aspirații ale poporului român; preotul român a participat totdeauna la luptele naționale, a fost totdeauna în fruntea mișcărilor de dreptate în favoarea celor săraci, a celor prigoniți care i-au fost încredințați și pentru care de multe ori a plătit cu propria-i viață. În închisorile Republicii Populare Române se află astăzi un mare număr de membri ai clerului românesc care, împreună cu alți prizonieri, constituie mărturia vie a luptei pentru libertatea creștină.

În exil, românii care în Patria au lăsat totul, bunuri și familie, au părăsit cu Biserica legături de neînfrânt: dragostea față de Biserică este legătura spirituală care îi ajută să nădăjduiască și să trăiască.

În numele acestor sentimente de unire și de comuniune în suferință cu o Biserică și o Națiune subjugate, în numele unirii întregului popor creștin în dragostea Domnului Nostru Isus Christos, rugăm pe membrii Sfântului Conciliu Vatican II să-și înalțe gândul spre Crucea pe care agonizează astăzi. Biserica Creștină Română, pentru ca rugăciunile lor, unite cu acelea ale întregii creștinătăți răstignite sau libere să fie ascultate de Dumnezeu și pentru ca să se realizeze în felul acesta cuvintele rugăciunii evanghelice:

«Facă-se voia Ta, precum în Cer așa și pe pământ!».

Amin.

Biserica Trei Ierarhi (Iași)

Reforme liturgice

Prima Schemă înscrisă la ordinea de zi a Conciliului a fost aceea privitoare la Sfânta Liturgie.

În cele douăzeci de Congregații Generale care s'au avut până acum, marile teme în discuție au fost: 1) înlesnirea unei mai active participări a credincioșilor la ritul liturgic; 2) limba liturgică și Sfânta Jertfă și împărșirea credincioșilor. Iată sinteza discuțiilor care s'au avut asupra fiecăreia dintre aceste teme în parte.

1) **Participarea activă a credincioșilor la Sfânta Liturgie** a constituit motivul central al discuțiilor primei adevărate ședințe de studiu a Conciliului, care fost a cincea Congregație Generală.

A fost relevat în primul rând faptul că unul din marile scopuri ale Conciliului este acela de a înlesni, eventual prin reforme oportune, o educare la adevărata pietate liturgică, atât în rândurile credincioșilor cât și între preoți, pentru ca Liturgia să devie în adevăr un izvor de mântuire și de grație. Sedința a fost aproape în întregime consacrată temei participării mirenilor la Liturgie și intensificării vieții liturgice, atât pe plan parohial cât și diecezan. Asupra acestui punct cardinalul Feltrin, a cerut o revizuire a schemei în discuție, revizuire care, tradusă în termeni practici, comportă reforme mai mult sau mai puțin accentuate. Toate aceste reforme ar trebui să intereseze latura umană, «elementele omenești» ale Liturghiei, fără să atingă în esența lor «elementele dumnezeiești» ale ritului, care fiind înlocuite de însuși întemeietorul Bisericii, Iesus Christus, nu pot fi schimbate de oameni. Elementele omenești, însă, pot fi adaptate evenimentelor timpului și nevoilor spirituale ale credincioșilor. Toate modificările propuse se referă mai curând la planul general al schemei decât la esența problemelor pe care aceasta le conține.

2) Limba liturgică.

Care sunt, în esență, reformele propuse de părinții Conciliului? În primul rând înlocuirea limbii latine — parțială sau chiar totală — cu limbile naționale.

Chestiunea limbii latine — prevăzută de primul capitol al schemei «De sacra Liturgia» — a fost în realitate marea temă a acestei Congregații Generale, și a continuat să-și facă apariția în discuțiile tuturor Congregațiilor succesive. O temă profund «simțită», cum ne lasă să vedem insistența cu care este desbătută și tonul — uneori chiar violent — pe care l'au luat polemicele în jurul ei. Susținătorii ai înlocuirii limbii latine cu limbile naționale în Liturgie au fost în general episcopii misionari. Așa, de pildă, episcopul de Ruteng, în Indonesia, și-a exprimat speranța ca atât limba poporului pe care îl păstorește cât și aceea a altor națiuni asiatice și africane să poată deveni «limbi sacramentale», adică să fie introduse în Liturgie.

Discuțiile în jurul acestei teme au fost reluate de a șaptea Congregație Generală. În polemicele cu susținătorii înlocuirii latinei, mulți din părinții Conciliului au relevat funcțiunea unitară pe care o are adoptarea unei limbi unice în ritul liturgic, și au subliniat faptul că latina, prin precizia sa logică și juridică, este singura limbă perfect răspunzătoare exigențelor teologice și dogmatice ale Bisericii. De asemenea a fost subliniat valoarea psihologică și ascetică a acestei limbi, care, constrângând la o disciplină logică, rațională, nu permite «evadări romantice și sentimentale». Susținătorii tezei contrarii au relevat încă odată importanța participării active a credincioșilor la rituri, participare care nu poate fi totală decât atunci când ritul se rezolvă într-o limbă familiară marelui masă a credincioșilor.

Tema participării active a creștinilor la ritul liturgic a revenit și în a opta Congregație, generală. A fost subliniat faptul că natura didactică și pastorală a Liturghiei impune trei elemente de care trebuie să se

ție seamă: structura riturilor să fie simplă, durată cât mai scurtă (așa încât atenția credincioșilor să fie în permanență solicitată de ceea ce se întâmplă la altar) și în sfârșit limba în care se rezolvă ritul sacru să fie accesibilă tuturor. De asemenea s'a relevat necesitatea unei celebrări în comun, punându-se accentul pe importanța intervenției comunității în acțiunea liturgică, prin răspunsuri, cântece, gesturi.

3) **Sfânta Jertfă și împărșirea credincioșilor** au fost temele discutate de ultima Congregație generală, teme cu care se intră în al doilea capitol al schemei «De sacra Liturgia».

A revenit și în acest capitol leit-motivul participării credincioșilor la ritul sacru al Jertfei Mântuitorului, care constituie nucleul central al Liturghiei. Rațiuni istorice, liturgice, juridice și literare impun conservarea, în forma sa primitivă, a Canonului liturgic. Părinții Conciliului au insistat, totuși, asupra necesității câtorva modificări, în care să se fie seamă de evoluțiile și de exigențele timpului prezent.

A fost deasemeni discutată problema unei eventuale modificări a ritului latin. Vicarul Apostolic de Calapan (Filipine), episcopul Wilhelm Duschak, a susținut că este necesar să se creeze, în afară de Missa actuală în rit latin, o Misă ecumenică structurată după modelul Ultimei Cine — și să se revie la formula primitivă a împărșirii cu pâine și cu vin păstrată de riturile orientale. Susținătorii ai reformei ritului latin au fost episcopii americani, în bloc, în timp ce episcopii din teritoriile de misiune asiatice și africane s'au declarat contrarii oricărei modificări. Revenirea la cuminerea cu pâine și cu vin pune probleme de ordin practic de multe ori imposibil de rezolvat în dieceze a căror enorma extindere și a căror carență de centre de aprovizionare exclude ca mirenii să se poată împărși cu toții în rarele vizite ale preotului misionar, vinul pe care acest preot îl poate transporta cu sine fiind cu totul insuficient pentru nevoile comunităților vizitate.

Episcopii africani au relevat importanța unificării riturilor prin adoptarea unei modalități unice de administrare credincioșilor sfânta împărșanie, mai ales atunci când este vorba de teritorii (ca cele africane și asiatice) încă expuse pericolului sectarismului. Toti episcopii africani care au cerut cuvântul în cursul acestei Congregații au insistat asupra necesității de a crea o forță unificatoare care să asigure un «panafricanism creștin» capabil să opună o rezistență valabilă panafricanismului trambuzat de propaganda comunistă în Continentul negru.

În a XIV Congregație Generală a Conciliului Ecumenic Vatican II au fost discutate aproape toate temele conținute de capitolele al doilea și al treilea ale Schemei asupra Liturghiei consacrate Sfințelor Taine. Au fost propuse simplificări în legătură cu unele ceremonii prea complicate.

Unul din punctele asupra cărora s'a insistat în deosebi, în această ședință, a fost acela privitor la Sfânta Taină a Mirului. S'a cerut între altele să fie schimbat numele acestei Taine (care în limba italiană se numește «estrema unzione»), nume care, pentru mulți creștini, are un sens de moarte apropiată, pentru a se sublinia faptul că «Unțiunea» nu este o Taină aducătoare de spaimă, ci o taină de mângâiere, și că nu este dată numai pentru purificarea sufletului, ci și pentru înăsătoșirea trupului.

Pentru a distruge o serie de concepții false înrădăcinate în mintea creștinilor, părinții Conciliului au propus ca «Ungerea bolnavilor» — așa ar trebui să se numească — să poată fi dată și în cazuri mai puțin grave decât cele prevăzute, înainte de operații chirurgice grave, de pildă, și să poată fi repetată în timpul aceleiași boli. Administrarea ei ar putea fi facilitată, limitând «Ungerea» numai la cap și la mâini.

Nouăsprezece Congregații Generale au fost necesare pentru discutarea schemei «De Sacra Liturgia».

Înainte de a trece la a doua schemă a Conciliului, care privește Isoarele Revelației, secretarul general a citit, în mai multe limbi, următorul comunicat:

«Terminate discuțiile asupra schemei «De Sacra Liturgia», a fost propusă votarea următoarei ordini de zi:

1) Examinată schema «De Sacra Liturgia», Conciliul Ecumenic Vatican II aprobă criteriile schemei care cu prudență și înțelegere, urmărește să facă diferitele părți ale Sfintei Liturghii mai vitale și mai educatoare pentru credincioși, în conformitate cu exigențele pastorale actuale.

2) Emendamentele propuse în cursul discuțiilor Conciliului, imediat după ce vor fi examinate și redactate de către Comisia conciliară «De re liturgica», să fie supuse cu solitudine votului Congregației Generale, pentru a se putea proceda la redactarea textului definitiv».

Pentru a ușura lucrările Conciliului este probabil — după cum susțin mulți dintre Părinții Conciliului — că diferitele Conferințe Episcopale vor numi un purtător de cuvânt ales dintre episcopii și arhiepiscopii membri ai Conferinței, care va fi însărcinat să vorbească în numele tuturor episcopilor aceluși grup, ilustrând eventualele variații asupra diferitelor puncte de vedere, dar făcând mai ales cunoscute opiniile și propunerile care au aprobarea majorității. Va fi natural necesar ca purtătorul de cuvânt să fie absolut sigur că reprezintă o opinie colegială.

Opiniile și speranțele părinților Conciliului în legătură cu durata pauzei între prima și-a doua sesiune a Conciliului diferă de la grup la grup. Episcopii care aparțin diecezelor mai îndepărtate și mai sărace ar voi ca lucrările Conciliului să fie reluate în Ianuarie. În felul acesta ei ar rămâne la Roma, pentru sărbătorile Crăciunului, și ar evita să înfrunte cheltuielile unei călătorii lungi. Se crede, însă, că va fi satisfăcută dorința episcopilor italieni și în general europeni și nord-americani, care din motive legate de interesele diecezelor lor și pentru a stabili o mai mare coeziune între opiniile fiecăruia, ar prefera ca pauza Conciliului să dureze până la Paști.

Un comunicat oficial al Vaticanului informează că prima sesiune a Conciliului se va încheia în 8 Decembrie, cu o ceremonie solemnă presidată de Papă.

***

Le sediul Biuroului de Presă al Conciliului părintele benedictin Salvatore Marsili a ținut o interesantă conferință cu titlul «Adevăr și umbră, problematica liturgică a Conciliului».

După ce a amintit faptele de mare relief care au caracterizat mișcarea liturgică, mai ales în ultimele decenii, conferențiarul a subliniat triplul aspect al actualei învățături a Bisericii: adâncire doctrinară, punere la zi a ritului și reforme.

Vorbind despre opera de «modernizare» a Bisericii conferențiarul a afirmat că această modernizare trebuie să urmărească două obiective precise: în cadrul noii speculații teologice să se creeze din nou în Sf. Liturgie un mediu comunitar; să se facă din nou, în prima parte a Liturghiei, o «catechesă biblică»; să se restabilească unitatea spirituală între credincioși prin introducerea solemnă rugăciunii universale; a doua parte a Liturghiei să insiste asupra perpetuarii alianței lui Dumnezeu cu poporul său și a ca-

Councilul ecumenic Vatican II

racterului de ospăț frățesc al ritului liturgic; Liturgia să fie readusă la concepția de proclamare a morții lui Christos, și de unitatea reală și vie a credincioșilor. Al doilea obiectiv urmărit de această modernizare a Bisericii se referă la «vremurile și oamenii de astăzi»: ceea ce, în practică, înseamnă «liberarea de anumite forme ale ritualului care denunță o mentalitate nepotrivită cu vremea noastră», și de unele «residue arheologice», determinate de perpetuarea unui simbolism forțat și gol de conținut, de anumite suprastructuri datorite unei «false interpretări a riturilor» (de pildă uzul exagerat al tîmăiei) și introduse de un anumit «fixism rubricat» care duce la «situații paradoxale» (ca formula «Ite Missa est» spre sfârșitul Liturghiei, când credincioșii sunt îndemnați să rămână încă în Biserică, sau citirea Evangheliei și a Epistolei făcute de către celebrant cu spa-

tele întors către credincioși).

În sfârșit, vorbind despre reforme, conferențiarul a susținut că ele trebuie făcute «cu cea mai scrupuloasă respectare a tradiției», (care însă nu poate fi invocată atunci când este în contradicție cu scopul fixat ritului de origina și instituirea sa).

Reforma trebuie deci să vizeze liberarea ritului de încrustații care îl complică inutil, de unele gesturi și atitudini ale celebrantului, care, pentru credincioși, n'au nici un sens.

Conferențiarul a extins propunerile acestea de reformă la rugăciunile «particulare» pe care preotul le spune în timpul slujbei și la cuminerea celebrantului cu particula consacrată, în timp ce credincioșii se împărșesc cu particula preconsacrată.

În sfârșit; *P. Marsili* a susținut necesitatea introducerii limbilor naționale în Liturgie, pentru o mai reală, mai activă participare a credincioșilor la rit.

miscelaneea

Cine ar fi crezut! Patriarhul Atenagora, primul între căpentele Bisericii ortodoxe care a aplaudat fără rezerve inițiativa Papei Ioan XXIII de a convoca un Conciliu Ecumenic, și care, într-un interview destul de recent se declara ars de dorința de a se duce la Roma pentru a se «îmbrățișa cu Papa și a plânge împreună cu el greșelile trecutului și a se bucura împreună de fagăduințele viitorului», a schimbat pe neașteptate macazul. Și nu numai că a renunțat la visata îmbrățișare, dar a renunțat și la trimiterea observatorilor Bisericii grecești la Conciliu, cum promisese.

Cum se explică această schimbare de umoare a Patriarhului, căreia astăzi îi face ecou o violentă campanie anti-catolică a presei grecești?

Se pare că în grija sa de a nu strica unitatea ortodoxă cu un gest care la început fusese inspirat de o generoasă, sinceră pornire a sufletului, bunul Patriarh ar fi crezut că e bine să se sfătuiască, înainte de a face marelui pas, cu Patriarhul Alexie al Moscovei. Care l'ar fi asigurat că, în ce-l privește, nici picior de observator rus n'avea să pășească pragul sfântului Petru, pentru a asista la ședințele Conciliului lui Ioan XXIII. Când a aflat care erau gândurile și intențiile confratelui sovietic, Atenagora I a trecut cu buretele peste promisiuni și vise de eufuzi sentimentale romane și s'a retras în ordine.

Nu mai ești, la Moscova, unde de vre-o cizeci de ani încoace și-a stabilit marelui cartier, Aghiuță a început să se agite.

Cum a fost sigur că bunul Atenagora își schimbase gândurile, cum și le-a schimbat și Patriarhul Alexie, trimitând în mare grabă la Roma doi observatori! Surpriza stărnită de abila manevră (noi am zice diabolica manevră, dacă n'ar fi vorba de o față bisericăscă) a fost enormă în rândurile aceluia care se obișnuiseră să-l considere pe bătrânul și până acum înțeleptul Atenagora drept reprezentant al ortodoxiei din Răsărit.

Picăt! Patriarhul și-a pierdut multe simpatii, iar Constantinopolul și-a pierdut prestigiul, cedând Moscovei autoritatea morală de ghid al lumii ortodoxe pe care o avea.

Ne vin în minte vechile ambiții ale țarilor, care visau să facă din Moscova o «a treia Romă». Era una din programele continue de penultima imperialismului slav, al cărui litte de comunism sovietic de astăzi.

Renghiul pe care Patriarhul Alexie l'a jucat bunului Atenagora miroase prea tare a politică, a hrubioasă șurubărie, ca să nu ne gândim că poate bătrânul Patriarh al tuturor Russilor n'ar fi fost decât un instrument ocazional în mâinile șiretului și măsdrăvanului jupân Nikita.

Renunțând să trimită observatori la Conciliul de la Roma, Patriarhul Atenagora n'a ascultat vocea conștiinței sale, ci o subtilă, bizantină «ratio», mai curând politică decât religioasă. Și a avut ce merita. Dar care a fost motivul abținerii Bisericii ortodoxe în exil de a trimite observatori la Conciliu? Ne referim la Bisericele către care Patriarhia Moscovei își întinde periodic tentaculele, prin emisarii săi, încercând să-și impună oamenii de încredere și dincolo de Ocean. Ar fi fost o ocazie splendidă, pentru Bisericele acelea, de a-și

afirma, în fața lumii, independența și libertatea.

A se desinteresa de un Conciliu ca acesta, care cuprinde probleme de importanță universală, care înfruntă chestiuni tot atât de arzătoare pentru catolici cât și pentru neo-catolici, a ignora această muncă uriașă care privește aspecte de viață religioasă și socială comune tuturor botezaților întru Christos, tuturor aceluia care se împărșesc cu trupul și cu sângele Mântuitorului, înseamnă a se izola într-un pustiu. Chiar pe planul «politicii confessionale» absența reprezentanților Bisericii românești, de pildă, nu poate fi desigur considerată drept o carte bine jucată. Imitând exemplul Patriarhului de Constantinopol ele au ascultat, în fond, de directivele Moscovei; care le-a pus exact în aceiași situație în care se află acum grecii.

Dar dacă, mâine, izolarea aceasta de cursul istoriei creștine, de viața Bisericii universale, care nu poate să nu fie una, ar putea să devie o premiza de ingerență a Patriarhiei Moscovei în treburile Bisericii ortodoxe încă libere? Românii noștri din America au mai avut de forță cu manevrele combinate ale acelei Patriarhii.

***

La Conciliu Bisericele noastre ortodoxe din lumea liberă n'au voit (sau n'au putut) să trimească observatori.

A sosit unul singur: Prea Sfinția Sa Episcopul Teofil Ionescu. Dar ca particular, ca pelerin. Cu valiza doboră de copii ale unui mesaj de prezentat Secretariatului pentru Uniunea Creștinilor, în care făcea apel la Părinții Conciliului, rugându-i să-și amintească în rugăciunile lor de răstignita Biserică Românească.

A venit fără secretar, umil, simplu, dornic numai se a se apropia ca un frate de frați. Și-a făcut numaidecât tot ce putea face pentru a avea de la Mitropolitul Anastasie al Bisericii rusești din America scrisoarea de acreditare ca trimis oficial la Conciliu. Dar scrisoarea Mitropolitului n'a sosit, și Prea Sfințitul s'a întors la Paris. Lăsând în sufletul celor care în zilele acelea de du-te-vin între Poarta de Bronz și umila usă a unei modeste pensiuni unde seara își odihnea mădulele, amintirea dulce a unui «om al lui Dumnezeu, blând, totdeauna surazător și plin de entuziasm față de lucrurile Domnului. Un adevărat om al lui Dumnezeu».

A venit apoi să-și ia rămas bun înainte de a părăsi din nou la drum. Era emoționat, fericit. Vorbise cu Papa, fără nevoie de scrisori speciale, fără acrobații protocolare; în una din acele «audiențe generale» în care Papa Ioan începe prin a-și citi cu solemnitate discursul ocazional, ca după aceea să se abandoneze în plin imboldurilor naturii sale simple, și cordiale.

Își vorbiseră. Ca un om al lui Dumnezeu unui alt om al lui Dumnezeu. Cu simplitate și naturalețe. Continua, numai, să șoptească, parcă vorbind cu sine însuși: «Ce om bun Papa! Ce om bun...». Și în umbra pe care enorma pălărie neagră i-o arunca pe obraz, ochii îi străluceau de o lumină intensă, dulce.

— Ce om bun Papa!...

